

395, 706492

E61
Ent.

17 iv

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 41

1 maart 1981

No. 3

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

INHOUD: P. J. van HELSDINGEN, Nieuwe spinnen uit het Peelgebied (Arachnida): 33; I. A. KAIJADOE, Kweekexperiment met *Clostera pigra* (Hufnagel) (Lep., Notodontidae): 39; LUC WILLEMSE, More about the distribution of *Rhopalocera* in Greece (Lepidoptera): 41; BIBLIOTHEEK: 47; LITERATUUR: 40.

Nieuwe spinnen uit het Peelgebied (Arachnida)

door

P. J. van HELSDINGEN

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

ABSTRACT. — New spider records are listed for the area of "De Peel", now consisting of remnants of a formerly extensive peat-moor area on the border between the provinces of Noord-Brabant and Limburg. The records are supplementary to an earlier paper on this area. *Pirata tenuitarsis* Simon is recorded for the first time from the Netherlands. *Centromerus alnicola* Schenkel, *Bathypantes setiger* F.O.P.-Cambridge and *Porrhomma oblitum* (Cambridge) had been recorded from our country, at other localities, only once before.

Sedert mijn vorige samenvatting van de spinnenfauna van het Peelgebied en vergelijkenderwijs in twee andere hoogveengebieden (1976), zijn er enkele nieuwe waarnemingen gedaan die het vermelden waard zijn. Zelf bezocht ik in 1976 nogmaals de Mariapeel, waar, ondanks de zeer droge zomer, aanvullende gegevens verzameld konden worden. Veel meer leverde een in 1979 uitgevoerde inventarisatie van de macrofauna van veenputten in de Peel op. Deze faunistische inventarisatie werd uitgevoerd door de heer A. P. Snel (Landbouwhogeschool, Wageningen) en was primair gericht op de fauna in en op het water, maar dankzij zijn methode van verzamelen — o.a. met een schepnet langs de oevers en vegetatie omhoog — kwamen ook veel oever- en oevervegetatiebewonende spinnen in de monsters terecht. Er werd op vaste monsterplaatsen verzameld en de verzameldata waren goed over voorjaar en zomer gespreid, van maart tot en met augustus. De monsterplaatsen waren bovendien over een groter deel van het Peelgebied gespreid dan bij welk vorig onderzoek ook; als enige restrictie geldt de eenzijdigheid van de vangtechniek. Dat deze voor arachnologen wat ongebruikelijke methode goede resultaten levert moge uit het onderstaande overzicht blijken. De heer Snel wil ik hier hartelijk bedanken voor het ter beschikking stellen van het materiaal, dat na determinatie in de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie werd ondergebracht. Zijn vangsten zijn in de tekst door de aanduiding A. S. van de door mijzelf verzamelde exemplaren te onderscheiden.

Zoals bekend is de oorspronkelijke, uitgestrekte Peel sterk aangetast. Wat er nu nog rest geeft stellig maar een armoedig beeld van hoe de Peel er ooit heeft uitgezien. De door afgraving verloren gegane delen zijn natuurlijk onherroepelijk verloren, maar ook de resterende terreinen lijden ernstig onder de algehele verdroging van Nederland. En juist een hoogveen moet het van water hebben: regenwater — en dan liefst niet het waswater van een verontreinigde lucht —, dat

niet onmiddellijk weer aan het systeem onttrokken wordt door te snelle afwatering. In een wat drogere zomer moet dan ook nog weer (geëutrofeerd!) water binnengebracht worden, met alle gevolgen van dien. Op vele plaatsen is *Molinia* dan ook aspect bepalend geworden en men spreekt er vaak terecht over een *Molinia*-steppe. Een dergelijk terrein verliest dan snel aan natuurhistorische waarde en wordt opgegeven. Regeneratie en conservering is echter wel degelijk mogelijk.

De in dit artikel genoemde Peelgebieden en -restanten verdienen wellicht enige toelichting. De Grote Peel, Mariapeel en Griendtsveense Peel zijn genoegzaam bekend en worden als reservaat beheerd. In het onderzoek van de heer Snel werden ook betrokken: een hoogveenrestant ten zuiden van de Lage Brugweg (lopend van Neerkant naar Helenaveen); de Liesselse en Deurnese Peel, W. van de Mariapeel; de „Paardekop”, tussen IJsselsteyn en Griendtsveen, ten N. van de Paardenkopweg; en de Heidse Peel, W. van IJsselsteyn, met het daarin aangelegde „Cultuurven”, een ten behoeve van de recreatie gegraven vijver.

CLUBIONIDAE

Clubiona stagnatilis Kulczyński en *C. phragmitis* C. L. Koch meldde ik beide al voor de Peelgebieden in mijn overzicht van de Nederlandse Clubionidae (1978). In het Molenven en het Kootwijkerveen werden ze indertijd niet aangetroffen. *C. stagnatilis* is geen uitgesproken hygrofiele soort, ze komt zowel op natte als droge terreinen in de vegetatie voor. Er werden nu 4 ♀ aangetroffen in een *Molinia*-steppe in de Mariapeel (23.IX.1976). *C. phragmitis* is sterk hygrobiont en is vrijwel steeds in rietkragen en *Carex*-pollen te vinden op hun vochtigste standplaatsen. Ze kwam nu ook in een *Molinia*-steppe in de Mariapeel te voorschijn en daarnaast in de Griendtsveense Peel in een via kwel geëutrofeerd deel van het veen (beide 23.IX.1976).

THOMISIDAE

Diaea dorsata (Fabricius) werd nog niet vaak uit Nederland gemeld, maar dat wil niet zeggen dat ze zeldzaam is. Het is een struiken- en bomenbewonende soort. In de Mariapeel en Griendtsveense Peel werd zij nu in een dergelijk biotoop aangetroffen (23.IX.1976). Nederlandse vondsten komen alle uit het oosten en zuiden van ons land.

LYCOSIDAE

Pardosa sphagnicola (Dahl), een duidelijk tyrphobionte soort, werd indertijd (1976) al voor de Mariapeel vermeld en ook nu weer daar aangetroffen (7.V.1979, A. S.). In de andere terreinen tot nu toe niet verzameld.

Pirata tenuitarsis Simon. Deze soort werd tot nu toe niet voor ons land vermeld. Er kwamen nu een aantal exemplaren (3 ♀, 2 ♂) te voorschijn in de Grote Peel, zowel in het centrale deel als langs de weg Asten-Meijel. De vondsten dateren van 21.V, 2.VII en 30.VII.1979 (alle A. S.). Bij het doorkijken van oud, voorlopig als *Pirata piraticus* (Clerck) gedetermineerd materiaal, bleek *P. tenuitarsis* toch ook al aanwezig te zijn: 1 ♀, Winterswijk, Wooldse veen, 3.VIII.1959, en 1 ♀, Strijbeekse heide bij Nieuw-Ginneken, 4.VI.1978, beide door mijzelf verzameld.

P. tenuitarsis komt in habitus sterk overeen met *P. piraticus* (Clerck), waarmee hij bovendien vaak samen schijnt voor te komen, met andere woorden, ze hebben dezelfde habitatkeuze. *P. piraticus* was nog niet uit de Peelgebieden vermeld, maar het was haast vanzelfsprekend dat deze toch algemene, vochtminnende soort ook daar zou voorkomen; in de Grote Peel werd zij nu verzameld op dezelfde plaatsen waar ook *P. tenuitarsis* gevonden werd: in het centrale deel en langs de weg Asten-Meijel.

De morfologische verschillen tussen *tenuitarsis* en *piraticus* en opmerkingen over habitatkeuze kan men vinden in Michelucci & Tongiorgi (1975) en Kronestedt (1980). De genitalia van *tenuitarsis* zijn hier compleetheidshalve nog eens afgebeeld (fig. 1, 2). *P. tenuitarsis* werd oorspronkelijk beschreven van Corsica, en vervolgens herkend in Italië, Spanje, Portugal, Tsjechoslowakije, Bulgarije, Z. Duitsland en Berlijn, België, Groot-Brittannië en Zweden. De

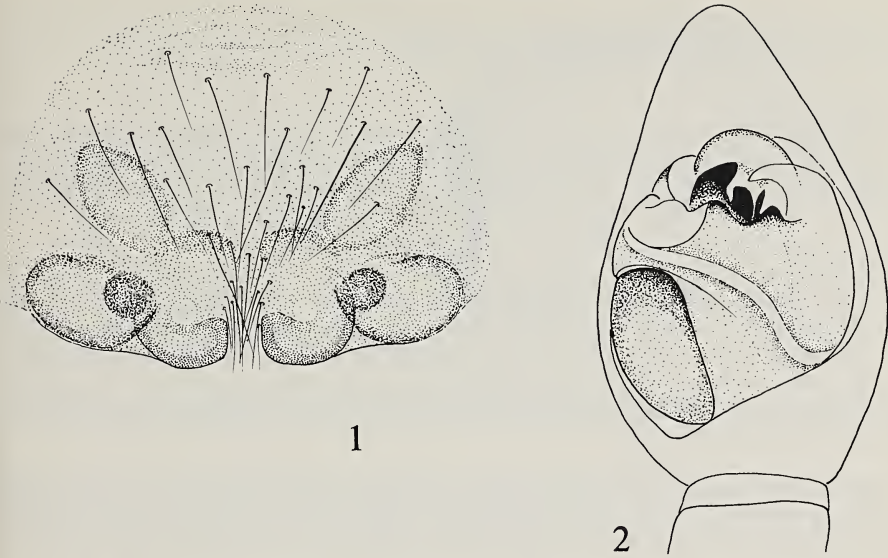

Fig. 1, 2. *Pirata tenuitarsis* Simon. 1, epigyne ($\times 190$); 2, palp, ventraal ($\times 100$).

soort komt, net als *piraticus*, in *Sphagnum*-vegetatie voor; *piraticus* heeft echter een breder spectrum en komt ook in andere natte biotopen voor.

PISAURIDAE

Dolomedes fimbriatus (Clerck) werd al eerder uit de Mariapeel gemeld, en het is ook niet zozeer vanwege de zeldzaamheid, maar meer om zijn spectaculaire verschijning dat ik deze soort nogmaals noem. De soort werd nu verzameld (alle A. S.) in het Peelrestant bij de Lage Brugweg (subad. ♂, 19.III.1979) en in de Grote Peel (2 ♀, 14.V.1979). Het is een hygrofiele, maar niet aan hoogveen gebonden soort.

AGELENIDAE

Argyroneta aquatica (Clerck), de waterspin, werd in alle onderzochte veenputten en sloten veelvuldig aangetroffen. De meeste vangsten betroffen juveniele en subadulte exemplaren. Volwassen exemplaren werden gevangen op 19.III (2 ♀, 1 ♂), 26.III (1 ♀), 9.IV (1 ♀) en 23.IV (1 ♀) (alle A. S.). In mijn vorige opgave voor de Peel citeerde ik alleen een oudere literatuuropgave, omdat ik de soort daar nooit zelf verzameld heb. Men moet daar natuurlijk ook speciaal op uit zijn. Deze hydrobionte soort blijkt nu in deze gebieden eigenlijk nergens te ontbreken. Stellig een bewijs van goede waterkwaliteit.

Antistea elegans (Blackwall) werd in groten getale geconstateerd op de bodem van de in de zomer van 1976 droogstaande vennen in de Mariapeel. Hun webjes hadden zij gebouwd onder de korstvormig ingedroogde laag modder en algen, die door krimpscheuren in kleinere plakken uiteen was gevallen. Ze zaten ook tussen de toen gemakkelijk te onderzoeken bulten van het Blauwgras (*Molinia coerulea* (L.) Moench). Normaal zullen zij daar niet zitten omdat daar water hoort te staan, maar stellig wel in de *Molinia*-bulten. Ook tijdens het recente onderzoek (A. S.) werd deze soort in de Mariapeel aangetroffen (1 ♀, 7.V.1979).

THERIDIIDAE

Pholcomma gibbum (Westring) werd eerder in de Mariapeel gevonden en vermeld, en zij kwam

nu ook in het hoogveenrestant ten zuiden van de Lage Brugweg te voorschijn (2 ♂, 19.III.1979, A. S.). De soort is niet aan dit type biotoop gebonden.

ARANEIDAE

Araneus redii (Scopoli) komt over het algemeen op wat drogere terreinen voor. Er zijn nogal wat vindplaatsen langs de kust gemeld, enkele ook in het binnenland. Eén mannetje werd verzameld langs het dijkje van een kanaaltje dat de Griendtsveense peel doorsnijdt (subadult 23.IX.1976, verveld 17.XI.1976). Het is één van de kleinere *Araneus* soorten.

ERIGONIDAE

Diplocephalus permixtus (O.P.-Cambridge), een hygrobionte soort van de strooisellaag, blijkt in de Peelgebieden niet zeldzaam te zijn. In mijn vorige overzicht kon ik hem alleen citeren voor het Molenven in Twente. Zij werd nu verzameld (A. S.) in de Grote Peel (21.V), Paardekop (26.III), Liesselse Peel (23.IV), Deurnese Peel (23.IV), Driehonderd Bunders (23.IV) en de Mariapeel (23.IV en 7.V.1979), alle vangsten van tussen eind maart en derde week van mei. In totaal werden 23 ♀ en 9 ♂ gevangen.

Tapinocyba praecox (O.P.-Cambridge) kon in mijn vorige overzicht evenmin genoemd worden voor dit gebied. Nu verzameld in de Paardekop en Heidse Peel „Cultuurven” (beide 26.III.1979, A. S.). Het is een soort die veelal in mos verzameld wordt maar nooit erg algemeen is.

Lophomma punctatum (Blackwall) en *Centromerus expertus* (O.P.-Cambridge), beide uitgesproken hygrofiele soorten, werden weer op diverse plaatsen in het Peelgebied aangetroffen (A. S. en auteur).

LINYPHIIDAE

Centromerus alnicola Schenkel is een hygrofiele soort, die tot nu toe slechts éénmaal eerder in ons land werd gevonden: in een vochtig weiland langs de Brasemermeer (Van Helsdingen, 1963). Er kwamen nu in totaal 8 ♀ en 2 ♂ te voorschijn uit het verzamelde materiaal (A. S.), en wel uit de Paardekop (26.III.1979, 6 ♀, 2 ♂), de Liesselse Peel (9.IV.1979, 1 ♀) en de Deurnese Peel (3.IV.1979, 1 ♀). Een nieuwe soort voor de Peel en een welkome aanvulling voor onze kennis van het voorkomen van deze soort in ons land. Een voorjaarssoort; de meeste soorten van dit geslacht zijn volwassen in late herfst, winter (actief onder de sneeuw?) en begin van het voorjaar.

Bathyphantes approximatus (O.P.-Cambridge) kon in 1976 nog niet voor dit gebied gemeld worden. Zij kwam nu te voorschijn in de Mariapeel (23.IX.1976), de Liesselse Peel (9.IV.1979, A. S.) en in het Peelrestant bij de Lage Brugweg (13.III.1979, A. S.). Het is een uitgesproken hygrofiele soort.

Bathyphantes setiger F.O.P.-Cambridge is zeker waard hier vermeld te worden. Hoewel deze soort niet eerder voor de Peelgebieden werd genoemd, blijkt zij er algemeen voor te komen: Grote Peel (21.V.1979, 1 ♀, 2 ♂, en 2.VII.1979, 1 ♂), Liesselse Peel (23.IV.1979, 1 ♀), Deurnese Peel (3.IV.1979, 5 ♀, 2 ♂) en in de Driehonderd Bunders (23.IV.1979, 1 ♀), in totaal dus 8 ♀ en 5 ♂ (alle A. S.).

Uit Nederland bestond tot nu toe één opgave uit „Heerlen” (Chrysanthus, 1961: 40; 1 ♀, VII.1960). Een nadere vermelding van het biotoop ontbreekt. Het is een soort die minstens hygriefiel genoemd kan worden: alle opgaven wijzen in de richting van „swampy areas”, „fagnes”, etc.

De soort is wijdverspreid in noordelijk Europa, met als zuidgrens Engeland, België, Duitsland, Tsjecho-Slowakije. Zij werd aan de hand van materiaal uit Engeland door F. O. Pickard-Cambridge beschreven en vervolgens van uiteenlopende plaatsen in Europa onder diverse namen gemeld, o.a. door Holm (1945: 8, *B. hyperboreus*) uit Zweeds Lapland; later (Holm, 1951: 144; 1952: 120) herkende hij de synonymie met *B. setiger*. Miller (1937: 569, *B. holnacus*; 1947:

Fig. 3, 4. *Bathypantes setiger* F.O.P.-Cbr. 3, epigyne ($\times 170$); 4, palp, lateraal ($\times 120$).

40) vond haar in Tsjechoslowakije. Locket & Millidge (1953: 369) vatten de verspreiding in Engeland en Ierland samen; in 1974 (Locket, Millidge & Merrett, 1974: 130) blijkt de soort ook in Schotland en Wales gevonden te zijn. Wiehle (1956: 261) noemt twee vindplaatsen in Duitsland. Dan volgt Chrysanthus (1961: 40) met zijn opgave voor ons land (zie boven). Voor Polen vond ik vermeldingen van Pilawski (1961: 227; 1970: 54) en Proszynski & Starega (1971: 103). Volgens Tyshchenko (1971: 227) zou de soort niet in Rusland voorkomen, maar Palmgren (1975: 74) noemt een vindplaats in de U.S.S.R. (Kellovaara?), naast een aantal voor Finland. Voor België bestaat een opgave van Jocqué (1974: 129, *B. canadensis*) uit Kalmthout. Over de naam van deze soort is enige verwarring geweest: Ivie (1969: 7, 21) beweerde dat *B. setiger* F.O.P.-Cambridge een jonger synoniem was van *B. canadensis* (Emerton), maar dit werd weerlegd door Holm (1971: 18); de beide soorten zijn duidelijk zeer nauw verwant en kunnen als vicarianten van de Palae- en Nearctische faunagebieden beschouwd worden. De recente vangsten in De Peel passen goed in het beeld dat uit de literatuur naar voren komt. *B. setiger* is gemakkelijk aan de genitalia te onderscheiden van de andere soorten uit het geslacht (fig. 3, 4).

Aphileta misera (O.P.-Cambridge), een typisch tyrphobiont soort, en *Drepanotylus uncutus* (O.P.-Cambridge), een hygrobiont, werden beide in de Mariapeel aangetroffen op 23.IX.1976.

Taranucnus setosus (O.P.-Cambridge) klasseerde ik in 1976 als tyrphobiont soort en vermeldde haar voor de Mariapeel en de Grote Peel. Zij werd nu ook in de Deurnese Peel aangetroffen (3.IV.1979, 1 ♀, 1 ♂, 1 subad. ♂, A. S.) in een oude greppel, onder de overhangende vegetatie. Ik geloof dat wij deze soort gerust umbrafiel mogen noemen: de webben worden steeds diep in de dichte vegetatie aangelegd.

Porrhomma oblitum (O.P.-Cambridge) werd in de Paardekop gevonden (1 ♂, 26.III.1979, A. S.). *Porrhomma* exemplaren worden nooit in grote aantallen verzameld en iedere vangst is de moeite waard vanwege de oecologische gegevens en de aanvulling op het beeld van de geografische verspreiding. De taxonomie van dit geslacht is bovendien berucht ingewikkeld, omdat de soorten onverwacht variabel blijken te zijn in kenmerken die men dacht als goede soortkenmerken te kunnen hanteren. *P. oblitum* was uit ons land nog slechts één maal eerder vermeld (Van Hasselt, 1890: 190) uit Nootdorp. Het aantal opgaven is over geheel Europa maar dun gezaaid: Zwitserland, Oostenrijk, Duitsland, Engeland, Finland en IJsland (zie Thaler, 1968: 367). Locket & Millidge (1953: 334) melden dat de soort op lage struiken en kruiden voorkomt, maar het later (Locket, Millidge & Merret, 1974: 129) genoemde natte bladstrooisel komt stellig meer overeen met het biotoop waarin ons exemplaar werd aangetroffen. Thaler (1968: 367) zeeft exemplaren uit detritus in de overstromingszone van de Inn (Noord-Tirol).

Meer vanwege de volledigheid dan het faunistisch belang voeg ik onderstaande soorten aan mijn lijst voor de Mariapeel van 1976 toe. Ze werden in september 1976 daar verzameld. Het zijn *Meioneta rurestis* (C. L. Koch), *Meta segmentata* (Clerck), *Araneus diadematus* Clerck, *A. cornutus* Clerck, *A. quadratus* Clerck, *A. marmoreus* Clerck en *A. marmoreus pyramidatus* Clerck; in de Mariapeel bleek, althans in 1976, de *pyramidatus*-vorm met zwarte bladfiguur zeer opvallend aanwezig te zijn (ruim 50% van het verzamelde materiaal).

LITERATUUR

- Chrysanthus, P., 1961. Spinnen uit Limburg VII. — *Natuurhist. Maandbl.* 50: 40.
- Hasselt, A. W. M. van, 1890. Catalogus Araneorum hucusque in Hollandia inventarum. Suppl. II. — *Tijdschr. Ent.* 33: 181-214.
- Helsdingen, P. J. van, 1963. The Micryphantidae and Linyphiidae of the Netherlands, with some notes on the genus *Lepthyphantes* Menge, 1866. — *Zool. Verh., Leiden* 62: 1-38, figs. 1-6.
- , 1976. Aandacht voor „De Peel” en haar spinnenfauna. — *Ent. Ber., Amst.* 36: 33-42.
- , 1978. De Nederlandse Clubionidae en hun verspreiding. — *Zool. Bijdr.* 25: 1-42, figs. 1-32.
- Holm, A., 1945. Zur Kenntnis der Spinnenfauna des Torneträskgebietes. — *Ark. Zool.* 36 (A 15): 1-80, figs. 1-26.
- , 1951. The mountain fauna of the Virihaure area in Swedish Lapland. II. Special account (Opiliones: Araneae: Hydrachnellae). — *Acta Univ. Lundensis* [2] 46: 138-149, figs. 7-8.
- , 1952. Studien über die Spinnenfauna des Torneträskgebietes. — *Zool. Bidr. Upps.* 29: 103-213, figs. 1-26.
- , 1971. On *Bathyphantes canadensis* (Emerton) and *B. setiger* F.O.P.-Cambridge (Araneae: Linyphiidae). — *Bull. brit. arachn. Soc.* 2: 18-19, figs. 1-4.
- Ivie, W., 1969. North American spiders of the genus *Bathyphantes* (Araneae, Linyphiidae). — *Am. Mus. Novit.* 2364: 1-70, figs. 1-121.
- Jocqué, R., 1974. Contribution à la connaissance des Araignées de Belgique. III. — *Biol. Jaarb. Dodonaea* 42: 126-131.
- Kronstedt, T., 1980. Comparison between *Pirata tenuitarsis* Simon, new to Sweden and England, and *P. piraticus* (Clerck), with notes on taxonomic characters in male *Pirata* (Araneae: Lycosidae). — *Ent. scand.* 11: 65-77, figs. 1-10.
- Locket, G. H., & A. F. Millidge, 1953. *British spiders* 2: I-VII, 1-449, figs. 1-254. Ray Society, London.
- Locket, G. H., A. F. Millidge & P. Merrett, 1974. *British spiders* 3: I-IX, 1-314, figs. 1-75, maps 1-612. Ray Society, London.
- Michelucci, R., & P. Tongiorgi, 1975. *Pirata tenuitarsis* Simon (Araneae, Lycosidae): a widespread but long ignored species. — *Bull. brit. arachn. Soc.* 3: 155-158, figs. 1-13.
- Miller, F., 1937. Neue Spinnenarten (Araneae) aus der Cechoslovakischen Republik II. — *Festschr. Strand* 2: 563-570, figs. 1-11.
- , 1947. Pavouci zvirena hadcových stepi u Mohelna. — *Acta Soc. Cogn. Cons. Moraviae Silesiae* 7: 1-107, pls. 1-16.
- Palmgren, P., 1975. *Die Spinnenfauna Finnlands und Ostfennoskandiens*, 6. Linyphiidae 1: 1-102, figs. 1-23, maps 1-20 + 1. Soc. Fauna Flora Fennica, Helsinki.
- Pilawski, S., 1961. Late-autumn aspects of spiders of a few neighbour biotopes in the vicinity of Lubliniec (voivodeship Katowice). — *Przegl. zool.* 5: 225-231.
- , 1970. Contribution à l'écologie de certaines espèces d'araignées (Aranei) de la Basse-Silésie. — *Przegl. zool.* 14: 47-61.
- Proszynski, J., & W. Stařega, 1971. Pajaki, Aranei. *Kat. Fauny Polski* 33: 1-382.
- Thaler, K., 1968. Zum Vorkommen von Porrhomma-Arten in Tirol und anderen Alpenländern (Arachn., Araneae, Linyphiidae). — *Ber. nat.-med. Ver. Innsbruck* 56: 361-388, figs. 1-9.

Tyschenko, V. P., 1971. [Identification key to spiders of the European USSR]. — *Opred. Fauna SSSR* 105: 1-280, figs. 1-904. (In Russian).

Wiehle, H., 1956. Spinnentiere oder Arachnoidea (Araneae). 28. Familie Linyphiidae-Baldachinspinnen. — *Tierw. Dtl.* 44: I-VIII, 1-337, figs. 1-551.

Raamsteeg 2, 2311 PL Leiden.

Kweekexperiment met *Clostera pigra* (Hufnagel) (Lep., Notodontidae)

door

I. A. KAIJADOE

ABSTRACT. — Breeding experiment with *Clostera pigra* (Hufnagel) (Lep., Notodontidae). Though breeding was rather difficult and numbers obtained low, the results suggested that in captivity some of the caterpillars develop much faster than the others, thereby producing an anomalous extra generation. The same results were obtained earlier with *C. anachoreta* (Denis & Schiffermüller) and *C. curtula* (Linnaeus).

Eerder bracht ik in dit tijdschrift verslag uit van de onverwachte resultaten die werden verkregen uit kweken ab ovo met *Clostera anachoreta* (Denis & Schiffermüller) en *Clostera curtula* (Linnaeus) (Kaijadoe, 1967, 1975). Uit een voortgezette kweek kwamen niet alleen een zeer groot aantal exemplaren voort, doch per jaar ook meer generaties dan voorheen bekend was.

Vanzelfsprekend lag het voor de hand een soortgelijke proefneming ook op te zetten met de derde hier te lande voorkomende soort van het genus: *Clostera pigra*. Deze soort is echter veel minder gewoon dan de twee andere en komt duidelijk lokaal voor, zodat het niet gemakkelijk was de hand te leggen op geschikte wijfjes. Eerst in 1978 en in 1979 gelukte me dit in de Amsterdamse Waterleidingduinen, waar de soort in het noordelijk terreingedeelte tamelijk verbreid bleek te zijn.

Sommige rupsen uit legfels van op 31 juli 1978 gevangen wijfjes groeiden sneller door dan de andere en leverden eind september daaropvolgende enkele mannetjes. Men kan wel zeker aannemen, dat het hier een derde generatie betrof. Normaal zijn er twee generaties per jaar. Het merendeel van de dieren overwinterde als pop. Pogingen om hiermee het volgende jaar door te kweken mislukten. De uitgekomen vlinders bleken overigens voor het merendeel eveneens mannetjes.

Op 3 augustus 1979 kreeg ik opnieuw een (vers) wijfje in handen, dat in vangenschap eieren afzette. Uit dit legsel werden op 1 oktober van dat jaar uit snel doorgroeende rupsen drie kleine mannetjes verkregen, dus opnieuw stellig een derde generatie. Een aantal van de overige rupsen was toen al volgroeid, maar nog niet aan verpoppen toe. Ook ditmaal kon er niet worden doorgekweekt, daar de meeste poppen stierven.

In tegenstelling tot de genoemde twee andere soorten bleef bij *pigra* elke explosieve ontwikkeling achterwege. De kweek verliep daarentegen zelfs moeizaam; de rupsen bleken nogal kwetsbaar en groeiden ondanks een zorgvuldige behandeling traag op. Men zou zich kunnen afvragen of de zeldzaamheid en het lokale voorkomen van de soort samenhangt met de geconstateerde mindere vitaliteit. De afhankelijkheid van een bepaald biotoop is dan immers beduidend groter en de mogelijkheden tot expansie zijn uiteraard aan meer belemmeringen onderworpen. Nochtans blijkt ook bij deze soort het verschijnsel op te treden, dat een aantal rupsen snel doorgroeit en zich vervroegd tot vlinder ontwikkelt. In dit geval waren het alle mannetjes.

Hoewel ook de resultaten van deze kweek belangwekkend zijn, zijn de verkregen gegevens nog tamelijk summier. Er zal vooral met deze soort nog meer moeten worden geëxperimenteerd.